УДК 378.22+376.3

Станіслава Токарєва

ЗНАЧЕННЯ КОРЕКЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ І ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Сьогоднішній стан здоров'я підростаючого покоління викликає занепокоєність батьків, педагогів та стурбованість лікарів. За даними Міністерства охорони здоров'я України показник захворюваності дітей віком до 17 років має негативну тенденцію. Так у 2003 році він становив 117,46 хворих на 1000 дітей, а у 2008 році – вже 133,62. У містах показник захворюваності дітей вище, ніж в сільський місцевості приблизно на 30 %. Дані інституту радіаційної медицини АМН України свідчать, що ще в 2000 році в перші класи приймали учнів, 80 % яких потребували додаткової допомоги, у зв'язку з особливостями психофізичного розвитку. А колишній міністр охорони здоров'я З. Митник, оголошуючи результати щодо стану здоров'я дітей, назвав їх «плачевними» і зазначив, що 80 % дітей мають ту чи іншу хворобу. Фахівці, які займаються проблемами здоров'я, фізичної рекреації та спорту, відзначають, що тенденція погіршення здоров'я серед молоді, яка намітилася в кінці 80–90-х років, зберігається і збільшується до цих пір. Кількість школярів, що займаються фізкультурою, від класу до класу, з року в рік знижується. Це пов'язано як з економічними і екологічними проблемами країни, які негативно позначаються на стані здоров'я і рівні фізичного розвитку молоді, так і з соціальними факторами. Це є результатом недостатньо сформованої та узгодженої системи фізичного виховання, обумовлено відсутністю науково обґрунтованих методик фізичного розвитку та удосконалення різних груп населення, особливо дітей. Для вирішення завдань по зміцненню здоров'я підростаючого покоління, підвищення рівня фізичної підготовленості дітей та молоді, на думку багатьох фахівців, необхідно удосконалювати систему фізичного виховання [4].

Суттєве значення в покращенні стану здоров'я учнів має відіграти фізична культура, яка проводиться із додержанням корекційно-оздоровчого, корекційно-розвивального та корекційно-відновлюючого спрямування, основаного на результатах медичного обстеження і психолого-педагогічного спостереження за школярами [3; 5]. Невід'ємною складовою професійної компетентності кожного вчителя фізичної культури початкових класів повинна стати готовність до проведення педагогічної діяльності на засадах її корекційно-оздоровчого впливу на дитину.

Актуальність представленої роботи зумовлюється соціальною та педагогічною значущістю проблеми професійної підготовки вчителя фізичної культури до диференційованого підходу у навчанні молодших

школярів, які відрізняються рівнем фізичного розвитку та фізичної підготовленості, станом здоров'я; утрудненнями педагогів-початківців з фізичної культури при реалізації ідей особистісно орієнтованого впливу на учня в практиці фізичного виховання в початковій школі.

Аналіз останніх наукових досліджень показує, що питання професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури широко досліджується і обговорюється фахівцями (П. Б. Джуринський, О. В. Петунін, О. В. Тимощенко, Л. П. Сущенко, Б. М. Шиян та ін.). Але аналіз наукової педагогічної літератури дає можливість говорити про існування різних точок зору на процес удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. Існують різні погляди на пріоритетність направлень професійної підготовки майбутнього фахівця: підвищення компетентності на основі вивчення спортивно-педагогічних дисциплін (Б. М. Шиян), з урахуванням особисто-орієнтованого підходу в навчанні студентів (Л. П. Сущенко), на основі програмно-цільового підходу в навчанні (О. В. Тимошенко) [1, с. 83] О. Д. Дубогай одним із пріоритетних напрямів професійної підготовки вважає самостійну роботу майбутніх фахівців [2], Л. І. Іванова – фізкультурно-оздоровчий компонент професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. Вона зазначає, що вчитель фізичної культури має бути координатором фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів в загальноосвітній школі.

Не дивлячись на інтерес науковців до проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання, єдиного підходу щодо складових та алгоритму формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури на сьогодні не вироблено. Враховуючи вищенаведене, найголовнішим завданням професійної підготовленості вчителя фізичної культури вважаємо готовність до діяльності, спрямованої на збереження здоров'я дитини, створення умов для її фізичного розвитку, підвищення рівня фізичної підготовленості учня, формування бази рухових умінь та навичок, укріплення функціональних систем організму.

Отже, метою статті став аналіз готовності майбутніх учителів фізичної культури до корекційної-оздоровчої роботи з учнями початкових класів.

Не завжди в системі шкільного навчання на уроках фізичного виховання провідним направленням є розвиток фізичних якостей та удосконалення рухового досвіду учня. На жаль, багато сучасних дітей, особливо в початковій школі, потребують корекційно-оздоровчої допомоги при опануванні програмним матеріалом з предмету «Основи здоров'я і фізична культура», а професійна діяльність учителя фізичної культури є найбільш відповідальною з урахуванням навчальних вимог предмету та стану здоров'я учнів. З огляду на низький рівень здоров'я учнів загальноосвітніх шкіл, корекційно-оздоровча педагогічна діяльність для

вчителя фізичної культури є важливою умовою професійної готовності. Разом з тим окремої навчальної дисципліни, яка б готувала майбутніх учителів фізичної культури до корекційно-оздоровчої роботи в навчальних планах ВНЗ, не передбачено, тому виникає необхідність моніторингу готовності майбутніх учителів фізичної культури до вищезазначеного напряму роботи.

Дослідження, яке проводилося із бакалаврами інституту фізичної культури та реабілітації ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, за мету ставило визначення рівня та аналіз якості готовності майбутніх учителів фізичної культури до корекційно-оздоровчої роботи з учнями початкової школи. Дослідження проводилося в два етапи. На першому етапі бакалаври, по спеціально розробленим анкетам, по 12 бальній системі оцінювали особистий рівень готовності до проведення корекційно-оздоровчої та спортивно-тренувальної роботи. Метою анкетування на цьому етапі дослідження було визначення суб'єктивної оцінки особистої професійної готовності до проведення занять фізичної культури в шкільних умовах. У відповідності з балами, зазначеними студентами, їх рівень готовності оцінювався як «низький» (1–3 бали), «задовільний» (4–6 бали), «середній» (7–9 балів), «достатній» (10–12 балів). Аналіз отриманих даних показав, що абсолютна більшість майбутніх учителів фізичної культури вважають себе готовими до проведення усіх складових корекційно-оздоровчої роботи на середньому (7–9 балів) та достатньому (10–12 балів) рівнях. «Середній рівень» особистої готовності, по окремим складовим корекційно-оздоровчої діяльності, задекларувало від 20 % до 64 % студентів, прийнявших участь в анкетуванні, «достатній рівень» особистої готовності – від 21 % до 59,5 % бакалаврів. Лише 5–6 % бакалаврів фаху фізичного виховання по окремим напрямам корекційно-оздоровчої роботи оцінили свій рівень готовності як «задовільний». На другому етапі дослідження майбутнім учителям фізичної культури було запропоновано письмово, відповісти на питання корекційно-оздоровчого спрямування. В ході відповіді бакалаври повинні були продемонструвати інтегральні теоретико-практичні знання з таких дисциплін як фізіологія, оздоровча фізична культура, корекційна педагогіка і вміння їх практичної реалізації в роботі з учнями початкових класів. Аналіз отриманих відповідей показав: по-перше, не відповідність задекларованого рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури фактичному рівню підготовленості до організації і проведення корекційно-оздоровчої роботи; по-друге, визначив найбільш проблемні розділи підготовки студентів до корекційно-оздоровчої роботи. Так, наприклад, комплекс вправ для стабілізації психоемоційного стану учня задовільно розроблять і обґрунтують 34 % бакалаврів, а на достатньому рівні його можуть запропонувати лише 25 % майбутніх учителів фізичної культури. По цьому розділу роботи 6 % бакалаврів визнали свій рівень як «низький», а фактично продемон-

стрували «низький рівень» біля 25 % опитаних. Проблемним в підготовці майбутніх учителів фізичної культури до корекційно-оздоровчої роботи можна назвати консультативно-методичне направлення. Так розробити зміст індивідуальних або сімейних корекційно спрямованих фізичних вправ на достатньому рівні можуть лише 25,5 % бакалаврів, на середньому рівні – 36,1 %, на задовільному – 15 %. Це єдине направлення, в якому свій низький рівень готовності засвідчило біля 23 % учасників анкетування. Фактично «низький рівень» готовності до консультативно-методичної роботи корекційно-оздоровчого спрямування продемонструвало біля половини майбутніх учителів фізичної культури. Враховуючи особистісно орієнтовану парадигму сучасної освіти, якісну неоднорідність учнівського контингенту, неготовність майбутніх учителів фізичної культури до надання такого роду освітніх послуг погіршує їх можливості на ринку праці.

Разом з тим майбутні вчителі фізичної культури достатньо високо оцінюють особистий рівень готовності до спортивно-тренувальної діяльності. Так «достатній рівень» готовності до даного виду діяльності визначило 59,5 % студентів, тоді як «достатній рівень» особистої готовності до корекційно-оздоровчої роботи засвідчило 21,2 % бакалаврів, а до фізкультурно-рекреаційної роботи відповідно 14,8 %. «Задовільний рівень» готовності до спортивно-тренувальної діяльності, по особистій оцінці, мають лише 4,2 % бакалаврів, тоді як до корекційно-оздоровчої роботи і фізкультурно-рекреаційної роботи погано підготовлено, на думку студентів, біля 23 % бакалаврів по кожному із напрямів. Ні один майбутній вчитель фізичної культури не оцінив свою готовність до спортивно-тренувальної діяльності як «низьку». Аналіз отриманих даних дає підставу вважати, що майбутні вчителі фізичної культури вважають більш пріоритетною спортивно-тренувальну роботу. На нашу думку, таку умотивованість і показники готовності по спортивно-тренувальному напрямі роботи майбутні вчителі фізичної культури демонструють в наслідку того, що на спортивно-тренувальну підготовку студента відводиться значно більше навчального часу ніж на підготовку до корекційно-оздоровчої роботи. Кожен студент фаху фізичного виховання має особистий досвід спортивно-тренувальної діяльності, яку він підтримує і удосконалює протягом усього періоду навчання. Тоді як досвід корекційно-оздоровчої роботи або відсутній зовсім, або накопичується лише на педагогічних практиках – 10–12 тижнів на весь період навчання, що недостатньо для якісного опанування цим видом роботи.

Отримані данні дають можливість зробити наступні висновки:

– особиста висока оцінка готовності майбутніх учителів фізичного виховання до спортивно-тренувальної діяльності не співпадає із сьогоденним запитом загальноосвітньої школи з огляду на низький рівень здоров’я учнівського колективу;

– суб’єктивна оцінка особистої готовності до корекційно-оздоров-

чої роботи показує, що значна кількість бакалаврів декларують середній і достатній рівень, а фактично демонструють значно нижчий рівень готовності. При наявності в загальноосвітніх школах великої кількості учнів з особливостями розвитку, межовими станами здоров'я, хворобами (до 60–80 % від загальної кількості) учитель фізичної культури повинен демонструвати вищій показник готовності саме по корекційно-оздоровчому напряму роботи.

Перспективи подальшої роботи в цьому напрямі бачимо в поглибленні міждисциплінарних зв'язків в процесі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, формуванні комплексних знань на основі теоретичних дисциплін анатомо-фізіологічного, психолого-педагогічного циклів і практичних дисциплін «Рухливі та спортивні ігри», «Гімнастика».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джуринський П. Б. Формування готовності студентів до діяльності вчителя фізичної культури: сучасний стан / Джуринский П. Б. // Наука і освіта. – 2010. – № 7. – С. 81–86.
2. Дубогай О. Д. Управління формуванням професійного інтересу до занять фізичними вправами у студентів педагогічного вузу / О. Д. Дубогай // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. – Луцьк, 1999. – С. 15–17.
3. Кумарина Г. Ф. Коррекционная педагогика в начальном образовании / Кумарина Г. Ф. – М. : Академия ИЦ, 2003. – 320 с.
4. Операйло С. Актуальність і проблеми модернізації системи фізичного виховання / Сергій Операйло // Фізична культура в школі. – 2006. – № 2. – С. 3–6.
5. Хохліна О. П. Корекційно-розвивальна робота в системі загальної освіти / Хохліна О. П. // Дефектологія. – 2000. – № 2. – С. 11–16.